

PRIKAZ PROJEKTA: *POGLED U VLASTITO MIŠLJENJE*

Mišo Tokić

Prikaz je projekta *Pogled u vlastito mišljenje* gotovo necjelovit i nepotpun bez pojašnjenja o samome programu *Male filozofije*. Stoga, najkorisnije je u ovome prikazu kroz kronološki pregled programa približiti koncepciju, složenost, cilj i svrhu, ali i značaj spomenutoga projekta.

Godine 2008. profesor filozofije Bruno Ćurko i apsolventica kroatistike Ivana Kragić osmišljavaju i ostvaruju program *Mala filozofija*. Tome je prethodilo temeljito proučavanje pristupa i rada u približno 60-ak zemalja svijeta koje imaju razvijenu filozofiju za djecu (*P4C – Philosophy for Children*). Svojevrstu potvrdu *legitimnosti* i uspješnosti *Mala filozofija* dobiva u izvrsnoj ocjeni i velikoj podršci Moughn Gregorya, tadašnjega ravnatelja Institute for the Advancement of Philosophy for Children (IAPC) u New Jerseyu.

Sljedeće 2009. godine tvorci programa osnivaju Udrugu za promicanje i unaprjeđenje filozofije za djecu *Mala filozofija*. Originalnost, kvaliteta i neizmjerana potreba za takvim programom na našim prostorima ubrzo su prepoznate pa već iste godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa opisuje program *Male filozofije* kao »vrlo dobar i inovativan, ponajprije zbog njegove kvalitete, ali i pokušaja da se djecu od rane dobi usmjeri prema analitičnome i kreativnom mišljenju«. ¹ U školskoj godini 2008/2009. započinje se provoditi gotovo eksperimentalni rad u dvije osnovne škole u Zadru i Bibinjama. Program *Male filozofije* se intenzivno razvija i napreduje te od školske godine 2010/2011. udruga *Mala filozofija* pokreće novi projekt znakovitog naziva *Pogled u vlastito mišljenje*. U navedeni se projekt uključuju i ostale institucije u cijeloj Republici Hrvatskoj. Projekt obuhvaća četiri županije: Osječko-baranjsku, Vukovarsko-srijemsku, Zadarsku i Grad Zagreb. Od

¹ Mišljenje Ministarstva: Klasa: 007-02/09-03/00056; Uredžbeni broj 533-12-09-0004.

sveukupno 16 obrazovnih i kulturnih institucija uključenih u projekt, čak 13 čine osnovne škole, a ostalo su dvije knjižnice i jedna udruga. Projekt je prvenstveno osmišljen za uzrast trećega i četvrtoga razreda osnovne škole (od 7 do 11 godina). Također je bitno istaknuti kako se nemali broj učenika, od 200 do 250, uključio u projekt. Projekt *Pogled u vlasništvo mišljenje* se izvodi u obliku radionica koje vodi 11 voditelja volontera. Svi su voditelji prije rada s djecom prošli stručno osposobljavanje kroz obuku u sklopu programa *Male filozofije*. Uz već spomenute tvorce plana i programa *Pogleda u vlastito mišljenje*, koji su i koordinatori projekta, važno je istaknuti kako su voditelji radionica redom mladi diplomirani profesori filozofije metodički osposobljeni za rad s djecom. Program se u školama provodi kao izborna nastava. Predviđen je za 35 školskih sati tijekom cijele školske godine. Teme koje su obrađene u programu obuhvaćaju svakodnevni život, a o kojima se inače kroz standardno školovanje (kao i kroz životnu praksu) ne razgovara, budući da su mnoge od njih shvaćene *a priori*. Neke se bitne teme, poput ljubavi, i ne obrađuju u standardnom obrazovanju (!). Učenici tako prolaze školovanje u kojemu će npr. u predmetu vjeronauka ili prirode i društva učiti o obitelji, njezinim članovima i sl., a sama bit pojma ostat će netaknuta. O važnim temama, kao što su primjerice mašta, ljubav, mudrost, prijateljstvo, umjetnost, istina, laž, kritičko mišljenje itd., učenici imaju prilike razgovarati i promišljati u programu projekta *Pogled u vlastito mišljenje*. Upravo se u učenicima, kroz program i obradu teme na satu, pokušava probuditi znatiželja te ih se motivirati kako bi od samih početaka razvijali vlastito i kritičko mišljenje, a koje će kao rezultat imati kristaliziranje vlastitoga kritičkoga mišljenja i svijesti o njima samima i svijetu oko njih. U programu se lekcije održavaju pomoću slikokaza ili PowerPoint aplikacije koja ima funkciju buđenja prirodne znatiželje i poticanje motivacije u učenika. Osim voditelja, u svladavanju novih zadataka učenicima pomažu i animirani životinjski učitelji poput sove Sofije, raka Paka, morskog konjica Morskića, jelena Malika i mnogih drugih. Animirani likovi imaju dvostruku ulogu u obradi lekcije. Osim održavanja visoke razine znatiželje i motivacije, sugestivnim pitanjima vode učenike kroz temu lekcije. Osim animiranih životinjskih učitelja, u lekcijama se često pojavljuju i animirani gosti koji su povijesne ličnosti, umjetnici, filozofi, mudroslovi, mitološka bića, likovi iz priča, knjiga, filmova itd. Premda postavljaju sugestivna pitanja, animirani gosti nisu u ulozi voditelja i učitelja, nego najčešće izriču svoje poznate izreke i pouke usko povezane uz obrađivanu temu lekcije. Iako glavna

pitanja postavljaju animirani životinjski likovi, učitelji za vrijeme sata pomoću potpitanja konstanto usmjeravaju i potiču učenike na razmišljanje, dijalog, kritiku i argumentaciju. U obrađivanju teme voditelju sata je osim animiranih likova na raspolaganju i veliki broj didaktičkih igara i priča koje su uvijek vezane uz temu, ali prilagođene uzrastu učenika. Priče su pažljivo birane jer se one u nastavnoj jedinici koriste kao podloga temi o kojoj se promišlja i raspravlja. Priče su raznolike i obuhvaćaju raspon od mitoloških do sveopće poznatih priča iz bajki. Cilj i svrha didaktičkih igara i priča jednaki su kao i kod animiranih likova, a to je zadržavanje koncentracije te razvijanje komunikacijskih, misaonih i socijalnih vještina. Osim toga, priče su i smjernice kroz koje se učenici upućuju u zadanu problematiku, ali se pomoću njih i osvještava bit problema te se *spoznaja* povezuje sa svakodnevnom okolinom.

Ovdje se očituje i prvenstveni cilj programa *Pogled u vlastito mišljenje*. Njega se ne može odrediti kao jednoznačnu svrhu, nego prije bi to bio kompleksan, složen i nimalo lak proces mišljenja. Veliki je izazov složena pitanja i probleme učenicima prikazati na što jednostavniji način, a da se pri tome ne izgubi misaona nit. Uz netom spomenutu poteškoću, posao ne olakšava ni problem primarnoga osvještavanja vlastitoga kritičkoga razmišljenja kod učenika o svakodnevnoj okolini i pojavama prema kojima on već ima izgrađen odnos.

Ako djeci dopustimo te *moćnosti*, čini se da upravo *Mala filozofija* i projekt *Pogled u vlastito mišljenje* kroz promišljen način rada pomoću igre uspijeva zaokupiti djetetovu pozornost i koncentraciju, probuditi maštu i kreativnost te stvoriti osjećaj neopterećenosti dok ono postaje svjesno vlastitih spoznajnih mogućnosti.